

Nr 109.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående småskoleseminarielärarinnan Sigrid Degermans avlöningsförmåner; given Stockholms slott den 15 februari 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1935.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg anför härefter:

I samband med genomförandet av den av 1932 års riksdag beslutade omorganisationen av småskoleseminarierna blev ett antal seminarielärartjänster såväl vid de statliga seminarierna som vid de dåvarande landstingsseminarierna indragna och de lärare, som innehade ordinarie tjänster, uppförda på indragningsstat. Till avlöning av ordinarie lärare vid nedlagda småskoleseminarier, vilka uppförts på indragningsstat hos landsting, utgår statsbidrag enligt bestämmelser, som senast meddelats i Kungl. Maj:ts cirkulär den 4 maj 1934 angående statsbidrag till avlöning av lärare vid nedlagda

småskoleseminarier m. m. Enligt berörda cirkulär utgår sådant bidrag med ett belopp, motsvarande dels grundlön och av läraren intill tidpunkten för seminariets nedläggande intjänade ålderstillägg, dels ock tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg enligt närmare angivna grunder.

För att underlätta för seminarielärare vid indragna seminarier att erhålla anställning har Kungl. Maj:t vidare i beslut den 12 maj 1933 angående provisoriska föreskrifter beträffande statens småskoleseminarier föreskrivit, dels att, då fråga är om förordnande av rektor eller tillsättande av ordinarie lärare vid småskoleseminarium, förutvarande, på indragningsstat hos landsting uppförd eller därmed jämställd seminarielärare, som befinnes lämplig, skall i första hand ifrågakomma, dels ock att då sådan ordinarie lärartjänst eller rektorstjänst är ledig, skolöverstyrelsen äger att kungöra tjänsten antingen till allmän ansökning eller till ansökning endast av på indragningsstat hos landsting uppförda eller därmed jämställda seminarielärare eller ock att utan ledigförklarande till innehavare av tjänsten utnämna eller förordna någon av nu angivna lärare.

Emellertid har i vissa fall befunnits, att ytterligare åtgärder varit erforderliga för att bereda förutvarande icke-ordinarie seminarielärarinnor nödigt uppehälle. Sålunda medgav 1933 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 139) dels att icke-ordinarie lärarinnan vid det nedlagda landstingsseminariet i Skara Ebba Åkerström under budgetåret 1933/1934 skulle få åtnjuta avlöning med samma belopp, som tillkommit henne vid nedläggandet av småskoleseminariet i Skara, dock med viss reduktion ifråga om tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg, dels ock beträffande tre lärarinnor vid det nedlagda statliga småskoleseminariet i Hagaström att för dem skulle i avlöningshänseende i tillämpliga delar gälla vad som samtidigt föreskrivits i fråga om lärare, som uppförts på indragningsstat hos landsting.

Fråga har nu uppkommit om beredande av ekonomisk hjälp åt ytterligare en icke-ordinarie seminarielärarinna, vilken, såvitt nu kan bedömas, i och med utgången av innevarande läsår kommer att stå utan anställning.

Innan jag ingår på den nu föreliggande ansökningen, vill jag erinra om en av sökanden — Sigrid Degerman — tidigare gjord framställning att »ifråga om ansökning och innehav» av ordinarie ämneslärartjänst vid statens småskoleseminarier bliva förklarad likställd med de förutvarande, på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare, varom ovan förmåls.

I häröver den 1 december 1933 avgivet yttrande anförde skolöverstyrelsen bland annat följande, som beträffande sökandens tidigare tjänstgöringsförhållanden fortfarande är gällande:

I likhet med seminariet i Hagaström hade statens småskoleseminarium i Lycksele tidigare varit uppfört på extra stat och överfördes först från och med läsåret 1927—1928 på ordinarie stat. Lärarinnan Sigrid Degerman

hade förordnats av skolöverstyrelsen att från och med början av höstterminen 1923 vara ämneslärarinna vid seminariet i Lycksele. När seminariet uppfördes på ordinarie stat, hade en av ämneslärarna, som i samband härmed utnämns till ordinarie lärare, förordnats till rektor vid seminariet, varefter Degerman förordnats att tills vidare såsom vikarie uppehålla rektors ämneslärartjänst. I sådan egenskap hade lärarinnan Degerman på grund av föreskrifter i Kungl. Maj:ts brev den 3 juli och den 2 september 1927 angående stater för småskoleseminarierna tillerkänts enahanda avlöningsförmåner, som tillkomme ordinarie kvinnliga ämneslärare vid dessa seminarier.

Av det anförda framginge, att lärarinnan Degerman varit anställd vid seminariet i Lycksele såsom ämneslärarinna från och med början av höstterminen 1923 — därav från och med den 1 juli 1927 med avlöning och pensionsrätt såsom ordinarie lärarinna — eller sålunda under mer än tio år. Hennes tjänstgöring, som omfattat de viktiga ämnena modersmålet, historia och geografi samt kvinnlig slöjd, hade blivit bedömd med högsta vitsord. Framhållas borde, att — därest den nu gällande föreskriften, att ämneslärartjänst skulle, då innehavaren av densamma erhöle förordnande som rektor, besättas med ordinarie innehavare, varit gällande vid den tidpunkt, då Degerman förordnats till vikarie å rektors ämneslärartjänst — hon givetvis hade blivit utnämnd till ordinarie innehavare av tjänsten. Överstyrelsen erinrade ock därom, att icke ordinarie lärarinnor vid det på extra stat stående småskoleseminariet i Hagaström av statsmakterna tillerkänts likställighet med ordinarie lärarinnor vid nedlagda landstingsseminarier icke blott i fråga om rätt att erhålla lärarebefattning vid statens småskoleseminarier utan ock i fråga om rätt att, därest sådan placering icke lämpligen kunde ske, erhålla avlöning på indragningsstat.

Genom beslut den 23 februari 1934 medgav Kungl. Maj:t härefter i anledning av Sigrid Degermans omförmälda ansökning, att hon finge söka och innehava sådan ordinarie lärarebefattning vid statens småskoleseminarier, som med stöd av i ovannämnda beslut den 12 maj 1933 meddelade bestämmelser av skolöverstyrelsen kungjorts ledig till ansökning endast av förutvarande, på indragningsstat hos landsting uppförda eller därmed jämställda seminarielärare.

Hos Kungl. Maj:t har nu Sigrid Degerman gjort framställning i syfte att bli förklarad likställd med nyssnämnda på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare även i det hänseendet, att hon må kunna med bibehållen lön uppföras å indragningsstat.

I utlåtande den 11 januari 1935 har *skolöverstyrelsen* åberopat sitt ovannämnda den 1 december 1933 avgivna yttrande samt i övrigt anfört i hudsak följande:

Från och med läsåret 1934—1935 hade Sigrid Degerman drabbats av den tjänsteindragning, som måst äga rum vid seminariet i Lycksele på grund av den inträdda inskränkningen i verksamheten vid småskoleseminarierna. Någon ordinarie lärartjänst funnes numera icke att söka vid dessa seminarier, sedan Kungl. Maj:t föreskrivit, att befattning, som bleve ledig, skulle vakanssättas. Emellertid hade det funnits möjlighet att för läsåret 1934—

1935 placera lärarinnan Degerman såsom vikarie på en nyinrättad tjänst vid småskoleseminariet i Strängnäs. På grund av ytterligare inskränkning i seminarieverksamheten komme emellertid denna tjänst att indragas vid läsårets slut med den följd, att Degerman komme att stå utan anställning.

Synnerligen behjärtansvärda omständigheter måste anses föreligga, då lärarinnan Degerman nu vid 55 års ålder stode inför utsikten att mista sin befattning och pensionsrätt efter 12 tjänstår, under vilka hon till större delen uppburit avlöning såsom å ordinarie befattning och under alla dessa år erlagt pensionsavgifter till statens pensionsanstalt. Såsom förut sagts, funnes icke någon ordinarie befattning att söka vid småskoleseminarium, vadan den henne tillerkända rätten i sådant hänseende måste anses värdelös. Då Degerman icke avlagt folkskolläroexamen, saknade hon kompetens att anställas vid med seminarium förenad övningsskola. Vakansvikariatet vid småskoleseminarierna vore upptagna med lärarinnor på indragningsstat vid nedlagda landstingsseminarier. Det torde icke heller finnas någon utsikt till att Degerman vid sin ålder skulle kunna vinna anställning vid högre folkskola eller kommunal mellanskola.

Överstyrelsen ville erinra därom, att 1933 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t i ett liknande ömmande fall medgivit, att en icke ordinarie lärarinna vid det nedlagda landstingsseminariet i Skara, Ebba Åkerström, fått uppföras på indragningsstat. Denna rätt begränsades till ett år. Emellertid kunde Åkerström omedelbart erhålla ordinarie anställning och behövde icke taga den medgivna rätten i anspråk.

Närmast till hands låge att i nu föreliggande fall jämföra Degerman med de icke ordinarie lärarinnor vid statens småskoleseminarium i Hagsåström, vilka på grund av riksdagens medgivande blivit i löne- och statsbidragshänseende likställda med lärare på indragningsstat hos landsting. Överstyrelsen finge i sådant hänseende hänvisa till bestämmelserna i cirkuläret den 4 maj 1934 angående statsbidrag till avlöning av lärare vid nedlagda småskoleseminarier m. m.

Överstyrelsen ville för sin del tillstyrka nådigt bifall till Degermans ansökning och hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes förelägga 1935 års riksdag proposition i ämnet. Möjligen borde medgivandet för Degerman att uppföras på indragningsstat liksom för Ebba Åkerström böra begränsas till ett år med skyldighet för henne att antaga befattning, som eventuellt kunde stå till buds, varefter frågan finge upptagas till förnyad prövning.

I utlåtande den 26 januari 1935 har *statskontoret* med hänsyn till Sigrid Degermans långa tjänstgöring vid en statlig läroanstalt samt på de skäl, skolöverstyrelsen i ärendet anfört, förklarar sig icke vilja motsätta sig, att framställning göres till riksdagen om medgivande av rätt för Degerman att — därest hon på grund av inskränkning i verksamheten vid statens småskoleseminarier bliver utan anställning — bibehålles vid de avlöningsförmåner, hon ägt uppbära under läsåret 1934—1935, dock med iakttagande i tillämpliga delar av de i cirkuläret den 4 maj 1934 meddelade föreskrifterna ifråga om avlöningsförmåner åt lärare, som uppförts på indragningsstat hos landsting. Tillika har statskontoret ansett, att medgivandet bör begränsas till ett år med skyldighet för Degerman att antaga befattning, som eventuellt kan komma att stå till buds.

Med hänsyn till Sigrid Degermans långvariga och väl vitsordade tjänstgöring i statens tjänst och övriga av skolöverstyrelsen framhållna omständigheter synes det vara med billighet överensstämmande, att hon — därest hon på grund av inskränkning i seminarieverksamheten bliver utan anställning — erhåller bistånd av det allmänna. Beträffande sättet härför ansluter jag mig till statskontorets förslag ävensom till vad ämbetsverket anfört beträffande villkor för de ifrågasatta förmånernas åtnjutande. Vid bifall härtill torde vad som må komma att utgå till Sigrid Degerman böra bestridas från de under åttonde huvudtiteln uppförda förslagsanslagen till bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m. samt till dyrtidstillägg åt lärare vid statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att icke-ordinarie lärarinnan vid småskoleseminariet i Strängnäs Sigrid Degerman må äga rätt att — därest hon på grund av inskränkning i verksamheten vid statens småskoleseminarier bliver utan anställning — under budgetåret 1935/1936 bibehållas vid de avlöningsförmåner, hon ägt uppbära under läsåret 1934—1935, dock med iakttagande i tillämpliga delar av de i Kungl. Maj:ts cirkulär den 4 maj 1934 meddelade föreskrifterna i fråga om avlöningsförmåner åt lärare, som uppförts på indragningsstat hos landsting, samt med skyldighet för henne att underkasta sig de bestämmelser beträffande undervisningsskyldighet m. m., Kungl. Maj:t kan finna gott meddela; skolande vad som på grund härav må komma att utgå till henne bestridas från ovannämnda anslag till bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m., respektive till dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Johannes Dillner.